

Nr 69

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrade regler för tillstånd till innehav av radioamatöranläggning.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 262 i första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg* samt nr 318 i andra kammaren av herr *Hamrin* i Kalmar.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om en revision av gällande regler för meddelande av tillstånd för innehav av radioamatöranläggning åt medborgare i våra nordiska grannländer även vid mera tillfälliga besök».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 262.

Över motionen har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden från chefen för försvarsstaben, telestyrelsen och rikspolisstyrelsen.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt *lagen den 3 maj 1946 om radioanläggningar m. m.* fordras tillstånd av Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande telestyrelsen för rätt att här i riket inneha eller nyttja radioanläggning. Överträdelse av lagbudet straffas med böter eller fängelse. Dessutom kan anläggningen bli förverkad. Enligt *kungörelsen den 4 juni 1954 med vissa bestämmelser rörande radioanläggningar* ankommer det på telestyrelsen att meddela licens för innehav eller nyttjande av bl. a. amatörradioanläggning. Styrelsen skall vid licensgivningen samråda med chefen för försvarsstaben samt i förekommande fall med civilförsvarsstyrelsen, kommerskollegium, luftfartsstyrelsen och statspolisintendenten. Med amatörradioanläggning förstås enligt kungörelsen radioanläggning, som användes av någon, som ägnar sig åt studiet av radiotekniken av enbart personligt intresse och utan vinningssyfte. För licens utgår en avgift av 20 kronor för år.

Televerket har i anslutning till de nämnda båda författningarna utfärdat vissa bestämmelser för amatörradioanläggningar (Televerkets författningssamling serie B: 53). Enligt dessa bestämmelser beviljas tillstånd att inneha

och nyttja amatörradioanläggning endast *svensk medborgare*, som är känd för redbarhet och ordentlighet samt i övrigt prövas lämplig att inneha tillstånd. Dessutom fordras att vederbörande innehar föreskrivet amatörcertifikat.

Den 29 augusti 1963 hölls ett sammanträde mellan representanter för telestyrelsen, försvarsstaben och statspolisintendenten varvid man drog upp de riktlinjer som skulle gälla för utlänningar, vilka i Sverige önskade bedriva amatörradiotrafik. Man enades om följande normer.

1. Tillstånd skall endast beviljas utlänningar, som är stadigvarande bosatta i Sverige. I speciella fall kan dock undantag från denna regel beviljas, t. ex. då det av starka humanitära skäl anses motiverat.

2. Ansökningar från utlänningar, som uppfyller i punkt 1. angivna fordringar, skall remitteras till statspolisintendenten och till försvarsstabens inrikesavdelning. (Statspolisen vidareänder remissen till försvarsstaben.)

3. Ansökningar från utlänningar, som icke uppfyller i punkt 1. angivna fordringar, skall avslås direkt av telestyrelsen och behöver icke remitteras.

Den 11 maj och den 2 juni i år sammanträdde ånyo representanter för försvarsstaben, rikspolisstyrelsen och telestyrelsen för att diskutera amatörradiolicensgivning för utländska medborgare. Enligt uppgifter som lämnats av telestyrelsen framkom, att rikspolisstyrelsen efter samråd med försvarsstaben kunde tänka sig att tillfälligt tillstånd skulle kunna utfärdas för medborgare i de nordiska länderna under kortare vistelse i Sverige. Från telestyrelsen har vidare upplysts att man f. n. är sysselsatt med att undersöka möjligheterna att omarbete de svenska amatörradiobestämmelserna varvid man i linje med rikspolisstyrelsens förslag kommer att pröva frågan om lättnader i fråga om medborgarskapskravet.

Nordiska rådet

I en framställning den 20 februari 1962 till Nordiska rådet hemställde Föreningen Sveriges sändareamatörer om rådets medverkan att genomföra en ordning, enligt vilken sändareamatörer fick temporärt tillstånd att under tillfällig vistelse i grannland där inneha och nyttja en amatörradioanläggning. Den 23 november 1963 avtog telestyrelsen en ansökan av en finsk medborgare om tillfälligt tillstånd att inneha och nyttja en amatörradioanläggning i Sverige. Besvär anfördes hos Kungl. Maj:t över televerkets beslut. (Fallet relateras nedan i televerkets remissyttrande.) Med hänvisning till ovanstående anförde *Nordiska rådets svenska delegation* i skrivelse den 13 december 1963 till Kungl. Maj:t bl. a.

I de nordiska länderna torde finnas totalt ca 8 000 licensierade sändareamatörer, av vilka många varje år semesterar i något av grannländerna. De

ansöker därvid inte sällan hos semesterlandets telemyndighet om temporärt tillstånd att medtaga och nyttja den egna amatörstationen. Dylika ansökningar har brukat avslås i Danmark. Tillstånd har i några fall beviljats i Norge.

I Finland har tidigare svenska sändaramatörer vid några tillfällen erhållit temporärt tillstånd av Post- och telegrafverket i Helsingfors. Sedan 1961 har emellertid alla ansökningar om temporärt tillstånd avslagits, enligt uppgift därför att finländska medborgare icke fått reciprok behandling i Sverige. Däremot har Finland reciprocitet på detta område med flera andra länder, bl. a. Väst-Tyskland och Österrike. Det har antagits, att det tidigare tillmötesgåendet från Finlands sida gentemot svenska sändaramatörer varit ett försök att uppnå ett reciprokt bemötande från svensk sida. Kungl. Telestyrelsen har emellertid undantagslöst avslagit alla ansökningar om tillfälliga tillstånd att inneha och bruka amatörradioanläggning i Sverige ingivna av icke svenska medborgare, som ej har hemvist i Sverige. Styrelsen torde därvid stödja sig på ett i samråd med vissa andra myndigheter fattat principavgörande om att tillstånd endast skall beviljas sådana utlänningar, vilka är stadigvarande bosatta i Sverige.

Myndigheternas praxis på detta område kan visserligen icke sägas vara något mera betydelsefullt hinder för en fullt fri internordisk resetrafik, men det är önskvärt att alla hinder, även smärre sådana, kunna avvecklas. På andra liknande områden har så kunnat ske genom en mera generös tillståndsgivning vad gäller nordiska medborgare än beträffande andra utlänningar. Man torde därför i förevarande situation böra noggrant överväga, huruvida det verkligen är motiverat att intaga en helt avvisande hållning till nordiska radioamatörers önskan att även i ett grannland få ägna sig åt sin hobby. Ett visst tillmötesgående på reciprok bas torde icke vara omöjligt. Eventuella tänkbara olägenheter torde kunna förekommas genom en samverkan mellan telemyndigheterna, för vilka det egna landets radioamatörer lär vara kända. Föreningen Sveriges sändareamatörer har i sin framställning till rådet anvisat vägar, på vilka enligt föreningens mening de praktiska frågorna skulle kunna lösas.

Delegationen hemställde att Kungl. Maj:t vid behandlingen av besvärshandlet skulle taga de framförda synpunkterna i beaktande.

Remissyttrandena

Telestyrelsen och rikspolisstyrelsen har ställt sig positiva till en uppmjukning av reglerna då det gäller tillstånd för radioamatörer från de nordiska länderna att även vid mer tillfälliga besök utöva sändningsverksamhet i Sverige. Även *chefen för försvarsstaben* har förklarat sig beredd att medverka till en översyn av normerna för tillståndsgivning såvitt angår medborgare i de nordiska länderna.

Telestyrelsen anför i sitt remissyttrande bl. a.

Frågan om en eventuell ändring av bestämmelserna i vad avser möjligheterna för utländsk medborgare att erhålla amatörradiotillstånd här i riket

aktualiserades när en finsk medborgare den 22 maj 1963 ansökte om tillstånd att tillfälligt innehava och nyttja sin mobila amatörradioanläggning i Sverige under en planerad semesterresa den 27 juli—18 augusti 1963. Ansökningen remitterades av telestyrelsen för yttrande av chefen för försvarsstaben och statspolisintendenten, vilka meddelade att de icke funnit skäl att göra avsteg från principen att tillstånd för utlänning att i Sverige innehava och nyttja radioanläggning icke beviljades. Telestyrelsen avlog framställningen den 7 augusti 1963.

Vid ett sammanträde den 28 augusti 1963 mellan representanter för försvarsstaben, statspolisintendenten och telestyrelsen uppdrogs de i motionen angivna riktlinjerna för tillståndsgivning åt utländska medborgare.

I skrivelse till telestyrelsen den 19 september 1963 upprepade den ovan nämnde sökanden sin framställning, varpå styrelsen — efter förnyat samråd med försvarsstaben och statspolisintendenten — i skrivelse den 23 november 1963 meddelade att styrelsen icke funnit att några nya skäl framkommit, som kunnat motivera en ändring av styrelsens tidigare beslut, varför detta stod fast.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 november 1963 anförde sökanden besvär över telestyrelsens beslut. Ärendet remitterades den 3 december 1963 till styrelsen, varjämte Kungl. Maj:t den 19 december 1963 till styrelsen överlämnade en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse i frågan från Nordiska rådets svenska delegation den 13 december 1963 för att tagas i övervägande vid avgivande av det infordrade utlåtandet.

Ärendet översändes av telestyrelsen till chefen för försvarsstaben och statspolisintendenten för yttrande.

Chefen för försvarsstaben hänvisade i sitt svar den 30 april 1964 till de normer för beviljande av amatörradiotillstånd för utlänningar vid vistelse i Sverige, som fastställts den 28 augusti 1963. Med hänsyn till den betydelse i avseende på mellanfolkliga förbindelser som amatörradiokommunikation uppenbarligen tillmättes av Nordiska rådet, ville chefen för försvarsstaben medverka till en översyn av dessa normer. Intill dess en dylik översyn kommit till stånd och eventuellt medfört en mindre restriktiv bedömning förelåg icke skäl till ändrad bedömning i ifrågavarande fall.

Statspolisintendenten förklarade i skrivelse den 30 april 1964 att statspolisen icke då var beredd att frånträda sin uppfattning att tillstånd till utländska medborgare borde beviljas restriktivt och under förutsättning att utlänning var mera stadigvarande bosatt i riket. Statspolisen ansåg sig icke böra tillstyrka bifall till de av sökanden anförda besvären.

I utlåtande den 4 augusti 1964 anförde telestyrelsen att styrelsen med hänsyn till den ståndpunkt som chefen för försvarsstaben och statspolisen sålunda hade intagit icke ansåg sig då kunna tillstyrka att sökanden meddelades det önskade tillståndet varför styrelsen hemställde att besvären icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom beslut den 9 oktober 1964 fann Kungl. Maj:t besvären icke föranleda ändring i telestyrelsens beslut.

Hösten 1964 tog telestyrelsen upp frågan om en eventuell revision av reglerna för meddelande av amatörradiotillstånd åt utländska medborgare. Styrelsen kallade representanter för försvarsstaben och rikspolisstyrelsen till ett sammanträde den 8 december 1964 för en diskussion av bland annat denna fråga. Rikspolisstyrelsen meddelade emellertid att man på grund av anhopning av arbetsuppgifter i samband med den nya polisorganisationens

ikraftträdande önskade få sammanträdet uppskjutet till i början av 1965. Rikspolisstyrelsen har sedermera meddelat att den beräknade kunna delta i sammanträdet i slutet av mars eller början av april 1965.

Eftersom reciprocitetsprincipen allt mer synes vinna tillämpning i andra länder, förefaller det telestyrelsen rimligt att införandet av motsvarande förfarande upptages till prövning även i Sverige. Enligt nämnda princip skulle amatörer från länder, som äro villiga att bevilja svenska amatörer samma förmån, efter ansökan kunna erhålla tillfälligt tillstånd i vårt land. Telestyrelsen skulle, från de synpunkter styrelsen har att företräda, ej ha något att erinra mot reciprocitetsprincipens tillämpning med avseende på de nordiska länderna. Med hänsyn till försvarsstabens och rikspolisstyrelsens speciella ansvar i den del av frågan, som berör rikets säkerhet, anser telestyrelsen dock icke att bestämmelserna böra ändras i denna riktning utan att de båda nämnda myndigheterna lämnat sin tillstyrkan därtill.

Rikspolisstyrelsen anför i sitt yttrande över motionerna.

Amatörradioverksamheten är i de länder där den förekommer reglerad genom särskilda bestämmelser. I flera fall rör sig dessa dock mer om föreskrifter av teknisk natur än om krav på sökandens personliga oförvitlighet. Tillstånd till utlänningar ges också i ett antal länder på i allmänhet reciprok basis. Enligt inhämtade uppgifter gäller i de nordiska länderna i detta avseende sammanfattningsvis följande.

1. *Finland*: Sökande skall ha avlagt vissa prov av teknisk och författningmässig natur men särskilda krav på vandel synes ej ställas. Svenska radioamatörer har tidigare i några fall erhållit temporärt amatörradiotillstånd men efter år 1961 har dylika tillstånd icke beviljats, enligt uppgift därför att finska medborgare ej erhållit motsvarande tillstånd i Sverige. Amatörradiotillstånd för utlänning i Finland synes sålunda numera beviljas endast under förutsättning att finska radioamatörer erhåller motsvarande tillstånd i sökandes hemland.

2. *Danmark*: För erhållande av amatörradiotillstånd krävs att sökande är dansk medborgare och har avlagt godkända prov av teknisk eller liknande natur. Några krav beträffande sökandens person i övrigt föreligger icke. Förslag uppges ha väckts om ändring av bestämmelserna så att tillstånd skall kunna beviljas även utlänning. För närvarande kan något uttalande ej göras om förslaget har utsikter att bli genomfört.

3. *Norge*: Tillstånd beviljas norsk medborgare om »offentlige omsyn ikke taler imot» och sökande uppfyller uppställda krav i bland annat teknisk färdighet. Undantag från kravet på norskt medborgarskap har gjorts för utländska vetenskapliga expeditioner. Norska telegrafverket, som har att bevilja eller avslå ansökningar om dylika tillstånd, har emellertid anmodats att avge yttrande till utrikes- och justitiedepartementen angående väckt förslag, att utländsk radioamatör skall kunna medges tillstånd att bruka amatörradioanläggning i Norge under förutsättning att sökande i hemlandet har giltigt certifikat och hemlandets telemyndighet beviljar motsvarande tillstånd åt norsk medborgare.

4. *Beträffande Island*: Några uppgifter om bestämmelserna där föreligger icke.

Motionärernas uppfattning att det i alla nordiska länder gäller att tillståndsbevis för amatörradioanläggning utfärdas först efter mycket noggrann prövning, äger — när fråga är om sökandes personliga vandel — gil-

tighet endast beträffande Norge och Sverige. Däremot gäller beträffande sökandes tekniska eller liknande kunskaper att prövning äger rum i samtliga nordiska länder. Av ovan redovisade upplysningar från de nordiska länderna framgår, att vissa strävanden finns för uppmjukning av kravet på medborgarskap i respektive land. Det är även känt att Nordiska rådet har engagerat sig i samma riktning. Från allmänna mellanfolkliga synpunkter anses det vara önskvärt att i möjligaste mån söka begränsa de restriktioner, som kan utgöra hinder i samlevnaden folken emellan. Mot detta står varje lands säkerhetsintresse. I förevarande fall ifrågasätter motionärerna om inte säkerhetssynpunkten tillmåts alltför stor betydelse med hänsyn till den noggranna prövning, som enligt deras mening äger rum innan amatör-radiotillstånd utfärdas. Vidare påpekas att radioamatörernas apparatur är begränsad till de för amatörradiotrafik upplåtta frekvensbanden, vilka relativt kontinuerligt avlyssnas av amatörcåkarens medlemmar, varför det anses osannolikt att några illegala sändningar skulle äga rum där. Detta är en sanning med modifikation. Det förhåller sig nämligen så, att en radioamatör *tillståndsmässigt* är bunden att utöva sin radiotrafik inom vissa fastställda frekvensband. Det är emellertid inget som hindrar vederbörande att inneha radiosändare, som rent tekniskt medger sändningar även utanför nyssnämnda frekvensband där han icke observeras av andra radioamatörer och därför undgår upptäckt av dessa. Här bör även erinras om att radioamatör, som vill utföra sändning i illegalt syfte, säkerligen tillämpar speciella trafikmetoder som ej överensstämmer med de för amatörradiotrafik fastställda. Ytterligare en omständighet av betydelse i sammanhanget är att med ett erhållit tillstånd automatiskt följer ett visst »legalitetsskydd». En utlännings förehavanden tilldrar sig ofta uppmärksamhet från allmänhetens sida och ett misstänkt förhållande, t. ex. att utlännings uppmärksammas ha intresse för radioapparatur eller antenner, anmäls gärna till polisen. Om det i sådant fall blir känt att vederbörande innehar amatörradiotillstånd kommer misstanken om obehörig radioverksamhet att upphöra och vederbörande kan därefter utföra sändningar av annat slag än amatörsändningar utan att därigenom väcka en utomståendes misstankar.

Den av motionärerna väckta frågan är sålunda icke så okomplicerad som det måhända kan synas. Till sist måste det bli en fråga om avvägning mellan å ena sidan den enskildes intresse att fritt få utöva sin hobbyverksamhet utanför det egna landets gränser och å andra sidan varje lands naturliga krav på största möjliga säkerhet mot verksamhet, som kan utnyttjas för samhällsskadliga syften.

Ehuru ovan antydda risker från säkerhetssynpunkt alltjämt kan bedömas vara desamma har ändock — som även nämnts i motionen — redan år 1963 medgivits vissa lättnader för utlännings att här i landet erhålla radioamatörtillstånd. Om sålunda en utlännings varit boende stadigvarande här har detta möjliggjort för svensk polismyndighet att pröva och bedöma vederbörandes lämplighet efter samma grunder som i detta avseende gäller för svenska medborgare. Beträffande tillfälliga besökare föreligger emellertid icke sådana möjligheter. I sådant fall blir vårt land helt beroende av att övriga berörda länder vid tillståndsgivning av här avsett slag ställer samma krav på lämplighet m. m. Detta är som ovan nämnts för närvarande icke fallet. Om emellertid likartade bestämmelser i detta avseende kan åstadkommas och vinna tillämpning i samtliga nordiska länder synes möjlighet öppnas för tillståndsgivning även vid mera tillfälligt besök.

Beträffande säkerhetsfrågan anför *chefen för försvarsstaben*.

Restriktionerna i bestämmelserna för tillståndsgivning har främst tillkommit av säkerhetsskäl. Erfarenheten har nämligen visat, att amatörradioanläggning kan nyttjas för illegala sändningar till skada för landets säkerhet. Visserligen försvaras sådana sändningar genom att tillstånd meddelas endast för vissa bestämda frekvensband, men för en tekniskt kunnig amatör torde svårigheter inte föreligga att ändra eller komplettera sin utrustning så att sändning av annat slag än amatörradiotrafik möjliggörs. Det förhåller sig sannolikt även så att en radioamatör, som önskar utföra sändning i illegalt syfte, använder sig av speciella sändningsmetoder, som inte är överensstämmande med de för amatörsändning fastställda och därför svårkontrollerade.

Frågan om beviljande av tillstånd för utlänning att bedriva amatörradiotrafik i vårt land kan i vissa fall vara ganska komplicerad. I varje ärende måste hänsyn tagas dels till utlänningens intresse att här fritt få utöva sin hobbyverksamhet, dels till säkerhetskravet.

Vissa lättnader i tillståndsgivningen har — som ovan nämnts — redan medgivits för de utlänningar, som varit stadigvarande bosatta i vårt land. Tillfälliga besökare (semesterfirare o. d.) beviljas dock fortfarande inget tillstånd.

Med hänsyn till den betydelse i avseende på de mellanfolkliga förbindelser, som amatörradiokommunikation uppenbarligen tillmätas, bl. a. av Nordiska rådet, är *chefen för försvarsstaben* emellertid beredd medverka till en översyn av normerna för tillståndsgivning rörande nordiska medborgare, även när fråga är om dessas tillfälliga besök i vårt land.

Utskottet

Tillstånd att här i landet inneha eller nyttja amatörradioanläggning meddelas av telestyrelsen. Tillstånd ges endast till svenska medborgare eller utlänningar som är stadigvarande bosatta i Sverige. För tillstånd krävs vidare att vederbörande har viss teknisk färdighet och är känd för redbarhet och ordentlighet samt i övrigt prövas lämplig att inneha licens. Utlänningar som tillfälligt vistas i riket får regelmässigt icke tillstånd att bedriva amatörradioverksamhet.

Förevarande motioner syftar till att medborgare i de nordiska länderna skall erhålla möjlighet att bedriva amatörradioverksamhet även vid tillfälliga besök här i landet. Motionärerna menar att det borde vara möjligt att på detta område uppnå ömsesidighet mellan de nordiska länderna.

Telestyrelsen har ställt sig positiv till en liberalisering av de nuvarande bestämmelserna i enlighet med motionärernas förslag. Enligt rikspolisstyrelsen hör licensgivning även vid tillfälliga besök vara möjlig om likartade bestämmelser för radioamatörverksamhet kan erhållas i de nordiska länderna. *Chefen för försvarsstaben* har förklarat sig beredd att medverka till en översyn av de aktuella bestämmelserna.

Enligt utskottets uppfattning föreligger otvivelaktigt säkerhetsrisker i samband med amatörradioverksamhet. Under förutsättning att man i de nordiska länderna uppställer ungefär samma krav för tillstånd att inneha amatörradioanläggning synes emellertid säkerhetsskålen ej väga tyngre än att det bör vara möjligt att i allmänhet tillåta medborgare i våra nordiska grannländer att även vid tillfälliga besök i Sverige inneha och nyttja amatörradioanläggning. Utskottet anser därför att man bör undersöka möjligheten att samordna de nordiska ländernas bestämmelser i nu aktuellt avseende. Vad utskottet anfört bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 262 och II: 318, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört; samt
- 2) att motionerna, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet under 1) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 november 1965

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Axel Svensson, Lars Larsson, Eric Carlsson, Edström, Hübinette och Dahlberg;

från a n d r a kammaren: fröken Sandell, herrar Fredriksson, Gomér, Jönsson i Ingemarsgården, Jonsson*, fru Skantz, herrar Göransson och Lothigius*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.